

Høringsinnspill til Arealstrategi for Dokken

Innledning

Stiftelsen Akvariet i Bergen er glad for å være en del av utviklingsarbeidet for Dokken og Havbyen Bergen, og takker for muligheten til å bidra med høringsinnspill til arealstrategien. Vi er svært positive til at Bystyret har besluttet at Akvariet i Bergen er en viktig aktør og en pioner for utvikling av Dokken ved at vi skal etablere et nytt verdensledende kunnskapscenter for havet. Vi mener at en tidlig etablering i tett samarbeid med og nær ved samlokaliseringen av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet vil være viktig for utvikling av Bergens nye bydel.

Nye Akvariet som havbyens nye storstue vil bidra til å gjøre Dokken til en levende bydel, for både beboere og besøkende, skoleelever og næringsliv. Vi mener det er åpenbare fordeler, som arealstrategien beskriver, ved å koble Havbyen med sosial infrastruktur (undervisning og formidling, kunst og kultur), rekreasjonsarealer og reiseliv, der alt dette integreres i Havbyen på Dokken.

Vi er enig i Arealstrategiens beskrivelse av havbyen på Dokken hvor det fremheves at Nye Akvariet og prosjektet vil kunne gi positive ringvirkninger for området og bylivet, regionen og landet. Ringvirkningene vil både være direkte i form av nye arbeidsplasser og besøkende til regionen, men også i form av økt kunnskap om havets muligheter og utfordringer, som vil påvirke fremtidige beslutninger for de neste generasjonene. Vi kommer til å jobbe for å sikre bærekraftig bygninger og arkitektur, og for å visualisere forskning, kunnskap og innholdet i disse formålene ut til det offentlige byrommet.

I dette høringsinnspillet vil vi beskrive en del sentrale momenter som vi mener vil være avgjørende for utvikling av Dokken som en fremtidsrettet og bærekraftig bydel, og hvilken rolle Nye Akvariet kan spille som pioner i dette arbeidet.

Vurdering av tomtealternativer

I arealstrategien er Nye Akvariet gitt fire alternative plasseringer, beskrevet som Alternativ 1, Alternativ 7 og Alternativ 3 + 6.

- **Aktuelle alternativer er 1, 7 – Havnelageret**

og alternativ 6 – Nordsiden av hoved-allmenningen på Bring-tomten

Gjennom delprosjekt 2 i arealstrategien har det kommet frem at Alternativ 1 og Alternativ 7 med plassering på Havnelageret samt alternativ 6 med plassering på nordsiden av hoved-

allmenningen er aktuelle alternativer for plassering av et internasjonalt kunnskapssenter for havet (Nye Akvariet).

Havnelageret kan frigjøres relativt tidlig og inngår ikke i Bergen havn sine planer for fremtidens havnedrift.

Det er derimot usikkerhet knyttet til tidspunkt for frigjøring av Bring-tomten og andre deler av dagens havneområde, og vi har behov for bedre forståelse av kommunen og havnens planer for dette arealet. Vi mener det er svært positivt at en pioner som Nye Akvariet får en tidlig etablering i prosjektet, men ser en mulig interessekonflikt med havnens potensielle planer dersom havnen skal flyttes etappevis til Ågotnes.

- **Alternativ 3 er ikke et formålstjenlig og aktuelt alternativ for Nye Akvariet**

Alternativ 3 med HI/Fdir og Nye Akvariet plassert på hver sin side av foreslått hoved-allmenning hvor Nye Akvariet er plassert på sydsiden av allmenningen mener vi ikke er et formålstjenlig og aktuelt alternativ. I utviklingsarbeidet sammen med Bergen Kommune ble dette alternativet forkastet, både av byliv-grunner og fordi tomten har for liten plass til utvikling og befinner seg nært opp til en kjent svært forurenset tomt.

Kommer kommunen frem til at det er formålstjenlig å plassere HI/Fiskeridirektoratet på Bring-tomten så kan det være et alternativ å lokalisere Nye Akvariet tett ved, forutsatt at det blir på tomten på Nordsiden av hoved-allmenningen. Den nordlige tomten vil kunne fungere godt for Nye Akvariet da den har tilstrekkelig plass for utvikling, er tett knyttet til grønne arealer for samarbeid om byliv og vil være god for samarbeid mellom Nye Akvariet, HI og Fiskeridirektoratet og andre aktører. Alternativ 3 derimot, er ikke formålstjenlig.

Muligheter som kan realiseres ved å ta i bruk Havnelageret

Vi vil videre redegjøre for mulighetene som kan realiseres ved å ta i bruk alternativ 1 og alternativ 7, Havnelageret, og hvordan dette alternativet harmonerer svært godt med Akvariets målsettinger for etableringen av prosjektet og påfølgende drift av kunnskapssenteret.

Et prosjekt som viser vei

Norge, Bergen og Dokken trenger bærekraftprosjekter innen gjenbruk som viser vei i form av god arkitektur bygget på miljøvennlige løsninger. Nye Akvariet kan bli et slik prosjekt.

Nye Akvariet skal bli et internasjonalt signalprosjekt som setter fremtidig standard for gjenbruk. Bergen Kommune har i sin arealstrategi foreslått etablering av Nye Akvariet på tomten til Havnelageret. Vi mener dette er et svært interessant forslag.

Våre vurderinger og analyser viser at denne plasseringen gir muligheten til å sette Dokken på kartet som en bydel der bærekraft og gjenbruk tas på alvor. Disse analysene bekreftes også av mulighetsstudie for Bergen havnelager hvor alternativene med å bevare og rehabilitere, hvor de beskrevne scenariene 1 og 3 i mulighetsstudiet fremstår som mer økonomisk

fordelaktige. Disse analysene er dog basert på en rekke antagelser, men indikerer at Havnelageret er et godt alternativ.

Får Nye Akvariet muligheten til å ta etablere seg på Havnelageret, er planen å bevare og gjenbruke eksisterende bygningsmasse i så stor grad som mulig og utstrakt ta i bruk resirkulerte materialer. Vi ser her for oss at ved å benytte ny teknologi, bærekraftige energikilder og fremtidsrettede løsninger i både bygg- og driftsperioden.

Byggebransjen står for 40% av verdens samlede utslipp, og for 40% av verdens energibruk. En av de viktigste løsningene på denne utfordringen er å fokusere mer på det man har, heller enn å alltid rive og bygge nytt. For over 80% av fremtidens bygg er allerede bygget. (Miljødepartementets beregning fra 2010 mot 2050). Likevel er det slik at når man snakker om nye pilotprosjekter så tenker man nybygg.

Nye Akvariet vil bidra til å oppnå Dokkens ambisiøse målsettinger

Nye Akvariet har utviklet et bærekraftskompass for etableringen. Dette kompasset er ment å gi strategiske føringer for utviklingen av prosjektet på Dokken og bidra til å realisere bydelen Dokkens målsettinger:

- Dokken er et forbilde for bærekraftig byliv.
- Gi plass for pionerer som fremmer identitet, bærekraft og innovasjon

Bærekraftskompasset har tre hovedområder:

1. Hva kan kunnskap om havet gjøre for verden?
2. Hvordan sikre bærekraftig etablering?
3. Hvordan drifte på en bærekraftig måte?

Vi ønsker at etableringen av et verdensledende kunnskapssenter for havet på Dokken skal komme alle til gode, både folk som bor i byen, besøkende og jordkloden i seg selv, og det er naturlig at vi i dette dokumentet beskriver vårt bidrag til den best mulige etableringen.

Bærekraftig etablering

For å sikre en bærekraftig etablering av Nye Akvariet på Dokken er det viktig å ta i bruk materialer som allerede befinner seg på eller nær valgt lokasjon. Vi ønsker å gjøre ombruk av Havnelageret til Nye Akvariet til et sirkulært prosjekt av internasjonal klasse. Målet er at bygningsmassen til Nye Akvariet skal stå i minst 150 år.

I etableringen ønsker vi å:

Dytte næringslivet i en mer miljøvennlig retning

- Synliggjøre stegene i etableringsprosessen for å vise hvordan man kan skape verdi i rehabilitering og gjenbruk av gamle bygg. Her vil Havnelageret kunne spille en avgjørende rolle.
- Grønne anskaffelser, der klima og miljø vil vektles med minst 30 % i tildelingskriterier.
- Sette krav om at partnere og leverandører fører klimagassregnskap for prosjekt, produkt og virksomhet.

- Sette krav til matleverandørene om å kun selge matopplevelser med lavt klimafotavtrykk. Blant annet ved å ta i bruk kortreiste råvarer.

Bidra til bærekraftig byutvikling

- Sette krav til entreprenører om avfallsfri og utslippsfri byggeplass.
- Bruke naturbaserte løsninger for overvann, sikre et lukket og resirkulert vannsystem.
- Koble byen sammen som et samlingspunkt på Dokken.
- Tiltrekke andre havbyaktører til å etablere seg på Dokken.
- Kartlegge klimarisiko og sårbarhet ved valgt lokasjon.
- Uteområdene til Nye Akvariet skal bli Bergens nye sosiale storstue ved havet, og bidra til økt biologisk mangfold.
- Etablere løsninger som renser byfjorden, så dens tilstand kontinuerlig forbedres

Sikre energieffektivitet og fornybare kilder

- Prosjekttere og rehabiliterer for lavt energibehov, samtidig som lokale, fornybare energikilder og systemer for energilagring blir tatt i bruk.
- Etablere løsninger som leverer strøm til grid, eks. varmeutveksling fra sjø.
- Hele bygningsmassen skal tilfredstille en 20% forbedring av Futurebuilts kriterier for nZEB, for å være i tråd med EU Taksonomien.
- Energiprosjektering skal gjøres med realistiske forutsetninger.
- 100% utnyttelse av byggets tilgjengelige soner: ved å være tilgjengelig for innbyggere hele døgnet. Fra aktiviteter, kontorplasser og forelesninger på dagtid, til arrangementslokale, kulturrom og byliv for ungdommer på kveldstid.
- Vi skal bruke minst mulig vann i våre systemer, og legge opp til maksimal resirkulering og rensing.

Ta klimavennlige materialvalg

- Rehabiliterer Havnelageret fremfor å bygge nytt, og bruke 80% gjenvunnet materiale til innbo, som oppsirkulert maritimt stål eller plast fra havet.
- Utrede LCA-vurderinger av bygget, og identifisere tiltak for å nå Breeam Outstanding sertifisering, samt 50 % klimagassreduksjon sammenliknet med referansebygg.
- Materialkartlegge alle byggematerialer for å ha oversikt og transparens om det som er tatt i bruk. Det som bygges må enkelt kunne gjenbrukes andre steder. Må det velges nye materialer, prioriteres tre.
- Ta i bruk digitale verktøy for å sikre dataflyt mellom aktører i byggefasen og i drift.

Etablere utslippsfri mobilitet

- Tilrettelegge for gang og sykkelmuligheter, kollektiv transport og utslippsfri transport på vann.
- Legge til rette for trygg og enkel parkering og lading av el-sykler.
- Bilparkering tilgjengelig for de som ikke har mulighet til å komme frem uten bil, eldre og personer med funksjonsnedsettelse.
- Se på samarbeidsmuligheter med relevante aktører for å drifte en blå bybane

Et rettferdig prosjekt

- Sikre at arbeidere i prosjektet får sine rettigheter oppfylt.
- Benytte maksimalt antall lærlinger.

- Forhindre arbeidslivskriminalitet i prosjektet og sikre at alle følger etablerte, etiske retningslinjer.

Tomtevalg åpner for store muligheter

Ved å etablere Akvariet som en pioner på en av de foreslåtte plasseringene ser vi at det kan skapes en rekke positive ringvirkninger. I det videre vil vi redegjøre for noen ytterligere muligheter som kan realiseres med Nye Akvariet.

Et nav for innovasjon og næringsutvikling på Dokken for å sikre blå vekst og fremtidig sysselsetting

I Nye Akvariet vil vi samle innovasjonsmiljøer, klynger og næringsaktører - under samme tak, og gjennom samlokalisering langs den marine aksen. Dette skal være arena for innovasjon og næringsutvikling hvor ideer nye og eksisterende ideer utvikles frem til markedet, og markedet utvides nasjonalt og internasjonalt ved at bedrifter får vist seg frem for sine målgrupper. Eksempelvis:

- **Ocean Innovation Showroom (OIS).** De norske havnæringene er avhengige av adgang til internasjonale markeder og direkte kontakt og samarbeid med internasjonale aktører. På Dokken skal det også etableres et nasjonalt senter for visning av bærekraftige produkter, teknologi og tjenester innen havnæringene sjømat, maritim, energi. OIS skal fremme norske løsningen innen havnæringene globalt for økt bærekraft i bruk av havet ressurser. Prosjektet ble høsten 2018 initiert av NCE Seafood Innovation, GCE Ocean Technology, NCE Maritime Cleantech, Martime Bergen, Bergen Næringsråd og Invest in Bergen.

Målgruppene er norsk næringsliv og nasjonale og internasjonale besøkende som ønsker økt innsikt de norske havnæringene. Her vil norske bedrifter og leverandører ha en møteplass hvor man får vist løsninger for et internasjonalt marked. Dette vil stimulere til økt eksport av norske bærekraftige løsninger og ikke minst profilere Norge som havnasjon.

Ved en fremtidig samlokalisering mellom OIS og Nye Akvariet vil man skape en arena for norske og internasjonale bedrifter hvor man møtes, deler kunnskap og ikke minst bidrar til næringsutvikling, internasjonalisering og eksport.

- **Ocean Innovation Catapult Center (OINC)** er en av fem katapulter i Norge. Selskapet eies av Vestlandets Innovasjonsselskap (VIS), GCE Ocean Technology, NCE Seafood Innovation Cluster, Additech AS, og Marineholmen RASLAB AS. OINC tilbyr design, prototyping, test-, og verifiseringsfasiliteter for havnæringen. Her utvikles ideer i reelle havrelaterte miljøer til et endelig på markedet. OINC er tett integrert med ledende innovasjonsmiljøer og samarbeider med Inventas, DNV GL, Marineholmen Forskningspark, UiB, Havforskning sinstituttet, SIVA, NORCE, Prototech AS, ILAB, Stadt Towing Tank, NUI AS, NagellID, Marineholmen Makerspace og Patentstyret.

Ved etablering av Nye Akvariet er det naturlig å tenke samlokalisering med OINC.

Nye Akvariet vil da være et knutepunkt mellom innovasjonsklynger, næringslivet og kompetansemiljøer og vil være en avgjørende bidragsyter for å forsterke den nasjonale satsningen på innovasjon og næringsutvikling innen havindustrien. En lokalisering på eller ved Havneleret vil forsterke dette knutepunktet.

Kunnskapsutvikling og formidling for skoleelever og studenter i Bergen og hele Norge
Nye Akvariets viktigste pilar er kunnskapsformidling. Kunnskapen som utvikles må formidles til skoleelever og studenter. Derfor vil vi ha satt oss som målsetting at Nye Akvariet skal være en viktig bidragsyter til kunnskapsbygging for elever og studenter i Bergen, langs kysten, over hele Norge og internasjonalt. Vi ser derfor at det er helt naturlig å knytte barnehager, skole- og utdanningsinstitusjoner til prosjektet på Dokken. Derfor er en sentral plassering viktig.

FNs havpanel har rettet spesielt fokus mot formidling, som et satsingsområde, og fremhever også samarbeidet mellom forskning og formidling. Vi skal samarbeide med alle verdens ledende akademiske institusjoner (hvor mange er norske), og tilgjengeliggjøre forskningen for folk flest. Vi skal skape involverende forskning der barn og unge bidrar aktivt selv. Vi kommer til å jobbe strukturert med academia fremover for å sikre maksimal synergi og relevans.

Videre har vi også på ledelse og styrenivå hatt dialog med VilVite for å se på ulike samarbeidsformer for å skape enda flere muligheter for barn og unge. Vi ønsker å muliggjøre en samlokalisering med VilVite, dersom det er ønskelig for dem. Vi har også hatt møter med kulturaktører og ønsker å undersøke mulighetene for samarbeid med disse viktige bidragsyterne til byliv, slik at vi sammen kan skape magi på Dokken.

En rekrutteringsmotor og - arena for havnæringene

Norge vil de neste tiårene ha et stort behov for ny kompetanse og motivere unge mennesker til å bidra inn i det blågrønne skiftet. Kunnskap, formidling og inspirasjon vil da være helt avgjørende for å kunne tiltrekke seg studenter og personer som vil finne sin arbeidsplass innen disse næringene.

Gjennom å skape en arena for samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og næringen vil Nye Akvariet bidra til å gjøre utdanning om havet, og havnæringene attraktiv. Dette vil bidra til at flere ønsker seg til havnæringene som sin fremtidige arbeidsplass. Nye Akvariet vil koble havrelaterte kunnskapsmiljøer, myndigheter, næringsliv og befolkningen. En slik klyngetenking betyr muligheter for økt rekruttering av talenter til forsknings- og kunnskapsmiljøer og næringsliv.

Vi vil med en plassering på et av de aktuelle tomtealternativene på Dokken kunne ha en aktiv rolle i dette arbeidet.

Havbyen Bergen og Dokkens storstue

Vi ser at ved å plassere Nye Akvariet på et av de aktuelle tomtealternativene, vil vi kunne bidra til å skape et godt bymiljø og etablere havbyens og Dokkens nye storstue. Vi mener Havnelageret og et ombruksprosjekt av internasjonal karakter er det beste alternativet, alternativt på Bring-tomten på nordsiden av hoved-allmenningen. Gjennom å tidlig etablere Nye Akvariet vil en skape en arena for verdensledende forskning, utstillinger, havkonferanser, debatter, konserter - men også lavterskeltilbud som åpne dager for byens skoler, barnehager, universiteter og sykehjem. Vi skal skape noe som har liv hele døgnet, hele året. Et kunnskapssenter for Bergensere og Vestlendinger primært, som skal vokse opp her, men også et sted med en slik attraksjonskraft at det blir grunnen til å besøke Bergen. Vi skal skape noe unikt, noe som aktiverer kjærligheten til havet.

Vi takker for anledningen til å gi innspill, og bistår gjerne med ytterligere informasjon.

Hilsen

Aslak Sverdrup
Administrerende Direktør
Stiftelsen Akvariet i Bergen